

Література.

1. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики // За заг. ред. В.Б.Авер'янова. - К.: Факт, 2003. - 384 с.
2. Державне управління: Навч. Псіб.// А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна, А.Ю. Гордієнко; За ред.. А.Ф. Мельник. - К.: Знання - Прес, 2003. - 343 с.
3. Падафет Ю.Г. Хомуленко Т.Б. Організаційна культура як фактор формування іміджу державної установи/УАктуальні проблеми державного управління: 36. наук. Праць. - Х., Вид-во ХарРІНАДУ'Магістр», 2004.- №2 -21 с.
4. Подольська О.В. Організаційні механізми удосконалення системи мотивації посадових осіб органів публічного адміністрування / О.В. Подольська, К.С. Богомолова // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: Економічні науки. Випуск 191 – Харків: ХНТУСГ. – 2018. – С. 171-178.
5. Подольська О.В. Процес адаптації персоналу на підприємстві / О.В. Подольська, В.В. Оберемок // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: Економічні науки. Випуск 200 – Харків: ХНТУСГ. – 2019. – С. 283-291.

УДК 338.3:631.11

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

AGRICULTURAL PRODUCT QUALITY MANAGEMENT

КРИЦЯК К.В., СУХОВЄЄВА Ю.А., студенти*
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

В статті розглянуто поняття якості продукції, показники, що характеризують якість продукції, особливості якості сільськогосподарської продукції. Проаналізовано проблеми та завдання управління якістю сільськогосподарської продукції, а також взаємозв'язок якості, стандартизації та сертифікації, визначені сучасні вимоги до управління якістю сільськогосподарською продукцією.

Ключові слова: *якість продукції, показники якості продукції, стандартизація, сертифікація, сільське господарство.*

The article considers the concept of product quality, indicators that characterize product quality, features of agricultural product quality. The problems and tasks of agricultural product quality management, as well as the relationship of quality, standardization and certification, analyzed the modern requirements for agricultural product quality management.

Key words: *product quality, product quality indicators, standardization, certification, agriculture.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Вирішення проблеми підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств починається із перегляду підходів до забезпечення якості продукції, що виробляється.

Однією з важливих функцій системи управління сільськогосподарськими підприємствами є управління якістю виробленої продукції, яка комплексно характеризує рівень її відповідності вимогам ринку. На відміну від цін, що можуть швидко змінюватися під впливом ринкової кон'юнктури, якість продукції являє собою сукупність її властивостей, яка є стабільною протягом

* Науковий керівник – Кравченко Ю.М., к.е.н., старший викладач ЗВО

відносно тривалого періоду. Завдяки цим властивостям продукція здатна забезпечувати потреби споживачів, користуватися попитом у суспільстві, що дозволяє їй виробникам отримувати переваги у конкурентній боротьбі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження теоретичних аспектів та практики управління якістю продукції висвітлені в працях вітчизняних і зарубіжних науковців: Андрійчук В.Г., Скуртол С.Д., Биба В.В., Теницька Н.Б., Мокій М.С., Азоева О.В., Івановський В.С., Савіцький А.В.

Формулювання цілей статті. Аналіз особливостей управління якістю в аграрному секторі та пошук резервів його удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Якість продукції – це сукупність її властивостей, що характеризують міру спроможності даної продукції задовольняти потреби споживачів згідно з її цільовим призначенням. Як переконує світовий досвід, якість продукції є функцією від рівня розвитку науково-технічного прогресу і ступеню реалізації його результатів у виробництві. Чим вища якість продукції, тим повніше задовольняються потреби споживачів і ефективніше вирішуються соціально-економічні проблеми розвитку суспільства [1].

Управління якістю – це управління тими чинниками та умовами, що найсуттєвіше впливають на рівень якості продукції (послуг), або ж як сукупності організаційної структури, методик, процесів і ресурсів, необхідних для здійснення загального керівництва. Універсальна структура системи управління якістю продукції визначається як сукупність її компонентів і внутрішніх зв'язків, які забезпечують ефективне функціонування цієї системи.

Систему управління якістю необхідно розглядати як цільову підсистему системи управління організації. [2, с. 7]

Сільськогосподарська продукція має різне цільове призначення. Згідно з цим критерієм вона поділяється на три типи: кінцевого споживання, проміжну і сировину. До продукції кінцевого споживання відносять ту продукцію, яка завдяки своїм біологічним якісним характеристикам безпосередньо використовується для особистого споживання (свіжі овочі, фрукти, ягоди, незбиране молоко тощо). Продукція, призначена для подальшого використання в сільськогосподарському виробництві в наступних циклах відтворення, називається проміжною (насіння, садивний матеріал, корми). Сільськогосподарська сировина (сировинні ресурси) представлена тими видами продукції, які використовуються для промислової переробки (цукровий буряк, технічні сорти картоплі, значна частка зерна, льонопродукція, соняшник тощо) [1].

Кожному з цих типів продукції притаманні свої показники якості.

Кількісна характеристика однієї або кількох властивостей продукції (що складають її якість), яка розглядається до певних умов її створення та експлуатації або споживання, називається показником якості. Вибір показників якості встановлює перелік найменувань кількісних характеристик властивостей продукції, що входять до складу її якості та забезпечують оцінку рівня якості продукції.

При обґрунтуванні показників якості й встановленні їх конкретних рівнів за певними видами продукції потрібне комплексне врахування таких чотирьох факторів:

- вимог (бажань) безпосередніх споживачів: населення, переробних підприємств, аграрних підприємств, що використовують проміжну продукцію;
- реальних можливостей досягнення встановлених показників якості за даного рівня розвитку продуктивних сил (техніки, технології, кваліфікації кадрів);
- наявності розроблених методик, способів, прийомів визначення показників якості й контролю за їх формуванням;
- забезпечення матеріального стимулювання виробників за досягнення кращих показників якості та встановлення матеріальної відповідальності за їх зниження .

У вітчизняній економічній літературі й практиці господарської діяльності розрізняють такі показники якості.

Біологічні показники характеризують придатність сільськогосподарської продукції до споживання в їжу.

Показники технологічності характеризують такі властивості сільськогосподарської продукції, які є необхідними і водночас надто важливими для її ефективної промислової переробки або для виробничого використання в наступних циклах сільськогосподарського виробництва.

Показники транспортабельності важливі для всіх трьох типів сільськогосподарської продукції — кінцевого споживання, проміжної, сировини, оскільки характеризують ступінь її придатності до перевезення і до вантажно-розвантажувальних робіт відповідними засобами і способами.

Показники надійності важливі на всіх етапах руху продукції до споживання — особистого чи виробничого. Вони свідчать про придатність продукції до збереження біологічних і ряду технологічних показників якості при її зберіганні і транспортуванні.

Показники екологічності дають змогу судити про екологічну чистоту продукції та її придатність до споживання в їжу людьми або для годівлі тварин з точки зору нешкідливості їх впливу на стан живого організму.

Показники безпеки представлені тими особливостями або властивостями сільськогосподарської сировини, що характеризують ступінь безпеки працівників у процесі її виробництва і виробничого використання.

Економічні показники характеризують ступінь економічної вигоди виробництва сільськогосподарським товаровиробником продукції (товару) відповідної якості.

Естетичні показники мають особливе значення для кінцевої продукції, що споживається у свіжому вигляді, і для товарів широкого вжитку. Вони характеризують товарний вигляд продукції (наявність тургору, розмір, колір, а для товарів широкого вжитку ще й цілісність композиції, досконалість виробничого виконання продукції, раціональність форми тощо).

Патентно-правові показники притаманні тим видам продукції, які захищені патентом. Вони описують якість нових винаходів, утілених у товар, їх вагомість. Водночас патентно-правові показники характеризують і патентну чистоту товару, тобто можливість безперешкодної реалізації його на внутрішньому і зовнішньому ринках [1].

На рівень якості продукції впливає значна кількість чинників, які діють як самостійно, так і у взаємозв'язку, як на окремих етапах життєвого циклу продукції, так і на декількох. Усі ці чинники можна об'єднати в чотири групи: технічні, організаційні, економічні та суб'єктивні [3].

Головними інструментами здійснення контролю якості продукції є стандартизація та сертифікація продукції.

Стандарт – це документ, в якому встановлюються характеристики продукції, правила здійснення і характеристики процесів виробництва, експлуатації, зберігання, перевезення, реалізації та утилізації, виконання робіт або надання послуг. Стандарт може містити вимоги до термінології, символіці, пакування, маркування або етикеток і правилам їх нанесення.

Стандартизація - нормотворча діяльність, яка закріплює вимоги до продукції в нормативних документах типу стандарту, інструкції, методики тощо

Головне завдання стандартизації - створення системи нормативно-технічної документації, яка визначає набір вимог до продукції, а також контроль правильності використання цієї документації [4].

Основні принципи менеджменту якості сформульовані Міжнародною організацією зі стандартизації (ISO) і покладені в основу серії стандартів 9000 версії 2000 року. Таких принципів вісім:

- 1) орієнтація на споживача – урахування теперішніх і майбутніх його потреб;
- 2) лідерство – визначення лідерами напряму дій і створення середовища для досягнення людьми поставлених цілей;
- 3) залучення персоналу – повне залучення можливостей людей (персоналу) як основи організації до діяльності фірми, що сприяє досягненню цілей;
- 4) процесний підхід – система управління організацією будується на основі управління мережею процесів;
- 5) системний підхід – означає ідентифікацію, розуміння та керування системою взаємозалежних процесів за їхніми внесками в досягнення поставлених цілей;

- 6) постійне поліпшення – стратегічна мета організації;
- 7) прийняття рішень на основі фактів – забезпечує їх ефективність завдяки використанню, аналізу й оцінці об'єктивної достатньо повної інформації;
- 8) взаємовигідні відносини з постачальниками – посилюють можливості обох сторін у досягненні поставлених ними цілей [1].

Тому, на думку Савіцького А.В, коли політика керівництва включає перераховані принципи TQM, що дозволяють співробітникам успішно працювати в майбутньому і об'єднувати всіх зацікавлених осіб єдиною метою — підприємство здатне ефективно функціонувати в конкурентному середовищі, тому що головна цільова настанова систем якості, побудованих на основі стандартів ІСО 9000, — це забезпечення якості продукції, що потребує замовник, і надання йому доказів у здатності підприємства зробити це. Дані зміни вже активно функціонують на промислових підприємствах і частково використовуються на сільськогосподарських [5].

Сучасне управління повинне відповідати таким вимогам:

- гнучкість та адаптивність до постійно мінливих умов ринку;
- націленість на скорочення матеріальних та енергетичних ресурсів;
- орієнтація на підвищення ролі інформаційних ресурсів;
- відповідальність управлінського персоналу разом з органами державної влади за соціальну стійкість як своїх колективів, так і регіону, на ринках якого вони функціонують.

У сучасних умовах переваги виробникові забезпечує система управління якістю, оскільки на зміну економічній конкуренції приходять конкуренція стратегій розвитку на основі систем забезпечення якості товарів та послуг. Впровадження систем управління якістю дозволяє чітко розмежувати функції виконавців, оперативно виявляти та усувати помилки та їх причини, збільшити зацікавленість працівників у результатах виконаної роботи.

Висновки. Завдяки поліпшенню якості і раціональному використанню інших нецінових факторів підприємство може одержати не тимчасові переваги над конкурентами, як при зниженні ціни, а довготривалі, оскільки останнім потрібно досить багато часу, щоб удосконалити товар і внести необхідні зміни в технологію його виробництва. Системи якості, безпеки та екологічного менеджменту на підприємствах потребує постійного вдосконалення, регулювання та перегляду цілей і завдань, для чого необхідно визначити структуру процесів та документації, покращити умови роботи персоналу та мотивувати його до вдосконалення.

Література.

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств. 2-ге вид., доп. і перероб. К.: КНЕУ, 2002. 624 с.
2. Скуртол С. Д. Управління якістю продукції молокопереробних підприємств: автореферат на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. ПП «Рута». 2012. 18 с.
3. Биба В.В., Теницька Н.Б. Якість продукції як чинник конкурентоспроможності підприємства. Економіка та суспільство. 2017. № 12. URL: <http://economyandsociety.in.ua>
4. Мокий М. С., Азоева О. В., Ивановский В. С. Экономика организации: учебник и практикум/ под ред. М. С. Мокія. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Издательство Юрайт, 2015. 334 с.
5. Савіцький А. В. Проблеми та сучасний стан управління якістю продукції промислових підприємств. Економіка та менеджмент. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2012. С. 65-66.
6. Кравченко Ю.М. Антощенкова В.В. Екологічна безпечність та якість сільськогосподарської продукції та її конкурентоспроможність в умовах міжнародної інтеграції. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. П. Василенка. Сер. Економічні науки. 2019. Вип. 202. С. 84-92.

